

09.01.2023

Asia/19

§ 19

Lausunto Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle Kotiharjun saunan suojeluesityksestä

HEL 2022-013628 T 10 03 10

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti panna asian pöydälle Daniel Sazonovin ehdotuksesta.

Esittelijä

vs. kansliapäällikkö
Kirsi Remes

Lisätiedot

Tanja Sippola-Alho, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36154
tanja.sippola-alho(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Ilmoitus 16.11.2022
- 2 Ilmoitus 16.11.2022, liite, suojeluesitys
- 3 Ilmoitus 16.11.2022, liite, suojeluesitys, valokuvaliite
- 4 Ilmoitus, täydennys 16.11.2022, liite kartta
- 5 Ilmoitus 16.11.2022, liite, vaarantamiskieltopäätös
- 6 Lausuntopyyntö 16.11.2022

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää antaa Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle Museoviraston tekemästä Kotiharjun saunan suojeluesityksestä seuraavan lausunnon:

Alueella on voimassa asemakaava nro 9699, joka on tullut voimaan 30.11.1990. Kaavassa tontti on asuinkeuhkalojen korttelialuetta AK/s, jolla ympäristö säilytetään. Rakennus on osoitettu suojeltavaksi merkinnällä sr-2, mutta suojelu ei koske rakennuksen sisätiloja. Alueella on lisäksi vireillä kantakaupungin asemakaavojen ajantasaistamishanke.

Koska asemakaavan mukainen suojelu ei kata Kotiharjun saunan arvokkaiksi todettuja arvoja, kuten rakennuksen kiinteää sisustusta, Hel-

singin kaupungilla ei ole huomautettavaa Museoviraston esityksen tai ehdotettujen suojelumääräysten johdosta.

Esittelijän perustelut

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus) ilmoitti 16.11.2022 kaupungille Museoviraston tekemästä Kotiharjun saunan suojeluesityksestä. Museovirasto on tehnyt 15.11.2022 rakennussuojeluesityksen Kotiharjun saunan (Asunto Oy Kotiharju, kiinteistötunnus 91-11-344-5) suojelemisesta rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain (498/2010) säännösten nojalla.

Museovirasto toteaa suojeluesityksessään kohteesta mm. seuraavaa: Harjutorinkatu 1:n asuinkerrostalo on valmistunut vuonna 1928 rautatieläisten asunnoksi. Piirustukset tilattiin rakennusmestari Uno Valhelimilta. Rakennus sisältää klassistisia piirteitä muun muassa ikkunapuitteissa. Se on osittain kuusi-, osittain seitsemäkerroksinen. Alimmaisena kerroksen katujulkisivu, jossa on saunan valomainos ja sisäänkäynti, on graniittisista kivilohkoista muodostettu. Rakennuksessa on toiminut valmistumisesta lähtien yleinen sauna. Avautumispäivänä syyskuun 10. päivänä sitä haluttiin tehdä kaupunkilaisille tunnetuksi ja paikalle oli kutsuttu myös toimittajia. Taloyhtiö vastasi saunan toiminnasta vuoteen 1988 saakka, jolloin saunaa alkoi pitämään Kotiharjun Sauna Oy.

Saunalla on tilat kahdessa alimmassa kerroksessa. Vilvoittelupaikkana on katutilaan yhdistyvä viheralueen pengermuuri. Kotiharjun sauna tarjosi alkuvuosikymmeninä peseytymismahdollisuudet oman talon ja lähikortteleiden asukkaille, joilta puuttuivat peseytymistilat omista asunnoistaan. Puhdistautumisen rinnalla saunassa käynti on ollut alusta lähtien myös tapaamispaikka, sosiaalinen kokemus, Perinteiset ja toimivat saunatilat ja puulämmitteisen kiukaan löylyt ovat kiinnostaneet asiakkaita myös viime vuosikymmeninä. Tunnelmallista kaupunkisaunaa ovat esitelleet esimerkiksi kotimaiset ja ulkomaiset matkailusivustot.

Ensimmäisessä kerroksessa, katutasossa sijaitsevat sisäänkäynnin eteinen, lipunmyyntikioski ja portaat yläkertaan. Miesten puolella on vaatekaappirivistöjen lomassa penkit vilvoitteluun ja vilvoittelutila pöytiin. Pesuhuoneessa on kiinteät betonirakenteiset penkit ja kiinteä pesupöytä pesijältä tilattavaa pesua varten. Löylyhuoneeseen pääsee pesuhuoneesta ja pukuhuoneesta. Ovien vierustalla on kookas kiuas, jonka lämmittämiseen tarvittavat puut tuodaan tilaan ikkunan kautta. Lauteet ja sen kaiteet ovat 3 (5) sementtipintaiset ja nousevat kolmelle seinustalle. Niistä ylin, piippuhyllyksi kutsuttu laudetaso on kovimmille löylynottajille. Löylyhuoneen seinät ovat laudoitetut.

Toisen kerroksen eli naisten puolen löylyhuoneen ja pukuhuoneen tilaohjelma ja varustus on joitakin yksityiskohtia lukuun ottamatta sama

kuin ensimmäisessä kerroksessa. Esimerkiksi naisten saunassa ei ole kovien löylynottajien ”piippuhyllyä”. Pukuhuoneen ja porrashuoneen välillä on lasiseinämä. Toisessa kerroksessa on myös pienempi sähkölämmitteinen tilaussauna, joka on alun perin tarkoitettu perhesaunojille, sekä käytävän varrella yksi isompi ja kaksi pienempää huonetta.

Kohteen suojelun turvaamiseksi on annettu väliaikainen toimenpidekielto. Tuon päätöksen mukaan Kotiharjun saunalla on rakennusperintölain 8 §:n tarkoittamaa valtakunnallista merkitystä. Se on yksi kolmesta säilyneestä 1900-luvun alkupuolella rakennetuista ja toimintansa aloittaneista yleisistä saunoista Suomessa. Se on tilaohjelmaltaan ja varustukseltaan tyypillinen kaupungin asuinkerrostalon yhteyteen rakennettu yleinen sauna. Se edustaa suomalaista saunaperinnettä, joka on valittu Unescon aineettoman kulttuuriperinnön luetteloon ensimmäisenä suomalaisena kohteena. Yleiset saunat ovat myös kaupunkikulttuurin merkittävä ilmiö. Kotiharjun saunassa on säilynyt sen alkuperäinen tilaohjelma ja varustelu.

Rakennus on asemakaavassa (vahvistettu 1990) asuinkerrostalojen korttelialuetta AK/s, jolla ympäristö säilytetään, ja se on osoitettu suojeltavaksi rakennukseksi. Sr-2- kaavamääräyksen mukaan: Rakennus on kaupunkikuvallisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokas, eikä sitä saa purkaa ilman rakennuslautakunnan lupaa. Rakennuslautakunta voi myöntää luvan purkamiseen vain, jos siihen on olemassa pakottava syy. Rakennuksessa ei saa suorittaa sellaisia lisärakentamis- tai muutostöitä, jotka tarvelevät katujulkisivujen tyyliä tai vesikaton perusmuotoa.

Rakennusperintölain 3 § 2 momentin mukaan suojelu voi koskea myös rakennuksen osaa tai sen kiinteää sisustusta. Kotiharjun sauna muodostaa historiallisesti ja toiminnallisesti yhtenäisen ja erityisen rakennuksen osan. Sen valtakunnallisten suojeluarvojen turvaaminen rakennusperintölain nojalla on perusteltua, koska asemakaavassa annettavat suojelumääräykset eivät tähän riitä. Voimassa olevassa asemakaavassa rakennus on osoitettu kaupunkikuvallisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaaksi, ja kaavamääräyksellä säädetään katujulkisivun ja vesikaton säilyttämisestä.

Museoviraston esittämät tarkemmat suojelumääräykset ilmenevät suojeluesityksestä.

Esittelijä toteaa lisäksi, että mikäli kohde suojellaan rakennusperinnön suojelusta annetun lain perusteella, lain 13 mukaan, jos suojelusta tai 6 §:ssä tarkoitettua vaarantamiskiellosta aiheutuu rakennuksen omistajalle merkityksellistä vahinkoa tai haittaa, hänellä on oikeus saada siitä valtiolta täysi korvaus. Valtiota korvausasiassa edustaa ympäristömi-

09.01.2023

Asia/19

nisteriö. Mitä edellä on mainittu rakennuksen omistajan oikeudesta korvaukseen, koskee myös rakennuksen omistajan vertaista haltijaa sekä rakennukseen kohdistuvan vuokra- tai käyttöoikeuden taikka muun näihin verrattavan erityisen oikeuden haltijaa.

ELY-keskus pyytää kaupungin lausuntoa suojeluesityksestä 31.1.2023 mennessä. Kaupunginkanslia pyysi esityksestä lausuntoa kaupunkiympäristön toimialalta. Asiakirjat on lähetetty tiedoksi myös rakennusvalvontapalveluille väliaikaisen vaarantamiskiellon vuoksi ja kaupunginmuseolle suojelumääräysten mahdollista kommentointia varten.

Kaupunkiympäristön toimialalta saadun selvityksen mukaan Museoviraston toteamus kaavatilanteesta on oikea, ja alueella on lisäksi vireillä kantakaupungin asemakaavojen ajantasaistamishanke. Toimialan kaupunkirakenne ja maankäyttö -palvelualue on ilmoittanut sähköpostitse ettei lausuntotarvetta esityksen johdosta ole. Kaupunginmuseon kulttuuriympäristöyksikön ilmoituksen mukaan museo puoltaa museoviraston esitystä.

Esitys on saadun lausunnon mukainen.

Esittelijä

vs. kansliapäällikkö
Kirsi Remes

Lisätiedot

Tanja Sippola-Alho, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36154
tanja.sippola-alho(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Ilmoitus 16.11.2022
- 2 Ilmoitus 16.11.2022, liite, suojeluesitys
- 3 Ilmoitus 16.11.2022, liite, suojeluesitys, valokuvaliite
- 4 Ilmoitus, täydennys 16.11.2022, liite kartta
- 5 Ilmoitus 16.11.2022, liite, vaarantamiskieltopäätös
- 6 Lausuntopyyntö 16.11.2022

Oheismateriaali

- 1 Kaupunkiympäristön toimialan Kymppä Maakunnan lausunto

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote
Lausunnon pyytäjä

Otteen liitteet
Esitysteksti
Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täy-

09.01.2023

Asia/19

---

täntöönpano

Tiedoksi

Kaupunkiympäristölautakunta
Kaupunkiympäristölautakunnan rakennusten ja yleisten alueiden jaosto
Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto
Kaupunginmuseo

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566